

DÉLMAGYARORSZÁG

AZ MSZMP SZEGED VÁROSI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Szociálpolitikánk kérdőjelei

Dolgozó diákok

Segítség az őszi betakarításban

Olvassom a kulturális hetilapban a hozzánk látogató külföldi vendég álmélgódását: fantasztikus! Itt a milliomos is ugyanannyiért kapja a gyógyszert, mint az alacsony jövedelmű...

Egyetlen megjegyzésbe sűrítve a hazai szociálpolitikai gyakorlat legnagyobbat dilemmája: a „borítékon kívüli juttatásokkal” mennyire csökkenthetők, és egyáltalán csökkenthetők-e a társadalmi egyenlőtlenségek? Mert ne feledjük, hogy a szociálpolitika legfontosabb célja: mérsékelni, illetve a lehetőség szerint kiegyenlíteni a munkavállalási feltételek, a munka- és életkörülmények, a demográfiai adottságok, a társadalmi rétegsajátosságok különbségeiből, vagy például az emberek egészségi állapotának, művelődési feltételeinek eltéréseiből adódó indokolatlan életszínvonalbeli differenciákat, torzulásokat. Vagyis: egy ország szociálpolitikai rendszerének fejlettségét nem lehet és nem szabad a különböző juttatásokra fordított összegek nagyságán, növekedési ütemén lemérni. Még kevésbé azon, hogy a munkajövedelmek mellett milyen arányú és milyen dinamikusan növekvő — juttatási jövedelmek jelennek meg a borítékon kívül.

Húsz évvel ezelőtt a lakosság összes jövedelmén belül a munkajövedelmek aránya majdnem 80 százaléknál volt, a nyolcvanas évtized elején pedig alig hatvan százaléknál. Húsz évvel ezelőtt a juttatási jövedelmek aránya valamivel több, mint 18 százaléknál volt, manapság 30 százaléknál is magasabb. S tegyük itt egy — játékos — kitérőt.

Egy — a gyermekek számára készült — francia rejtvény a következőképpen illusztrálja, hogy hatványozott növekedés esetén milyen meglepő hirtelenséggel éri el, vagy közelíti meg a növekedés a kritikus határt. Tételük fel, hogy egy tavat egyetlen szál vizillium díszít. Tételük fel továbbá, hogy a liliumok száma naponta megkétszereződik. Ha szaporodásukat nem korlátozzuk, akkor 30 nap alatt teljesen beborítanak a tavat, és az élet minden más formáját megfojtják. A vizillium hosszú ideig kevésnek látszik, és nem is gondolunk arra a napra, amikor halacsként cselekedniük kellene. A 29. napon még mindig csak a tó felét borítja el a növény, de ekkor már csak egyetlen nap maradt az élővilág megmentésére.

Nos: a tegnap növekedési üteméhez igazodva a szakemberek kiszámították, hogy a munka-, illetve a juttatási jövedelmek növekedési ütemét változtatnának véve, 1990 után erőteljes arányeltolódás következhet be. A munkajövedelmek aránya az összes jövedelmén belül 50 százalék alá csökkenne, majd a következő évtizedben — a példa szerinti „29. napon” —, már 25 százalék alá zuhanna. Ez az irányzat szinte hihetetlen. Előre számított végeredménye is csak bizonyos — itt most nem részletezendő — feltételek esetén következhet be, ám az eddigi és lényegében ma is érvényes folyamat — kellő beavatkozás híján — csakis ide vezethet.

E folyamat minősítését illetően, persze, megoszlanak a vélemények. Vannak akik a munkajövedelmek arányának fokozatos csökkenése miatt a munka szerinti elosztás elvének érvényesülését féltik. Joggal. Vértére is, ha a jobb, a hatékonyabb, egyszersmind a jövedelmezőbb gazdálkodás anvagi lehetőségei szűkülnek, akkor ez aligha befolyásolná kedvezően a szociális juttatásokra fordítható pénzeszközöket. Mások — ezt az összefüggést könnyedén mellőzve — a juttatási jövedelmek eddigi gyors ütemű növekedését a szocialista társadalom jellemzőjeként, és ezért helyénvalónak minősítik.

Akik mindezt mindenkinél alaposabban végiggondolják, kertelés nélkül kérdeznék: utóbb 25–30 év múlva, tehát történelmileg egy villanásnyi idő alatt, vajon megérlelődnek-e azok a társadalmi, gazdasági, ideológiai, s nem utolsósorban azok a nemzetközi feltételek, amelyek nélkül reménytelen törekvés a munka szerinti elosztásról egy magasabb rendű — és a juttatási jövedelmek által meghatározott — elosztási rendszerre való áttérés? S e kétkedő kérdésből szükségképpen adódik a figyelmeztetés: a társadalmi juttatások növekedési ütemét, pontosabban az öngyorsulást kellene mérsékelni.

Mellesleg: utóbban vannak erre némi jelek már ami a vállalati szociálpolitikát illeti: a munkáltatók közül egyre többen úgy döntenek, hogy a jövőben nem vállalják a korábban rájuk testált állami szociálpolitikai terheket. Gvermekintézményeket szüntetnek meg és eladják a vállalati üdülőket: visszafogják a kedvezményes lakásépítést, és a lehetőség szerint távol tartják magukat egyéb szociálpolitikai feladatok finanszírozásától. Sokan ezt racionális vállalati döntésként kezelik, mondván, hogy a vállalat elsősorban termelőhely, és nem szociális intézmény. Mások meg nem titkolt riadalommal figyelik az éppen, hogy csak megindult folyamatot.

Való igaz: a radikális visszaféléltetés nem megoldás, mert semmi ióra nem vezethet. Különösen akkor nem, ha változatlanul hiányzik a mainál „testre szabottabb” szociálpolitikai gyakorlat. Vagyis, ha változatlanul csak az óhajok kategóriájába sorolandó a szociálpolitikai alapelvek gyakorlati megvalósítása: segíteni ott és akkor, ahol és amikor ezt a szociális helyzet valóban megköveteli.

Ez persze a mainál sokkal árnyaltabb célratörőbb, tehát hatékonyabb szociálpolitikát igényel.

Vértés Csaba

Ezekben a hetekben Csongrád megyében 9400 általános iskolás, 11 ezer 900 középiskolás, 4 ezer 200 szakmunkástanuló és 2 ezer 100 egyetemista és főiskolás ismerkedik a fizikai munkával, vesz részt az őszi betakarításban. A gazdaságok igényének megfelelően, váltják egymást a csoportok. Egy diák legfeljebb egy hétig kapcsolódhat ki a tanulásból, ezt az időt még be lehet pótolni a felév során.

Az öttömösi Magyar László Tsz hatalmas szőlőtáblájában alig találtak meg a szüretelő gyerekeket. A magas, kordonos művelésű szőlő közül csak a Zetor és a pótkocsija látszott ki. Az aprajának igencsak kapaszkodnia kellett, hogy elérje a „szőlőfák” tetején levő fűrtöket. Mintha számháborúba csöppentem volna, mindenfelől ezt hallottam: tizenhat, ötvenkettő, nyolc, negyvenhárom... Magyarázattal Mészáros István, a szegedi Móra Ferenc általános iskola tanára szolgált. Minden gyerek egy számot kapott, amikor vödörből kiöntötték a szőlőt, hangosan kiáltott, hogy a tanár behúzza az újabb strigulát. Tétje van ennek, mindenki a teljesítménye alapján kapja meg a fizetését. A hetedik-nyolcadikos gyerekek reggel 8-tól délután egyig fejenként szednek másfél mázsa szőlőt, egy kilóért 45 fillér jár.

Mórahalmon, a Homok-kultúra Szakszövetkezetben közel háromszáz hektár szőlőt szüretelnek a diákok. A helybeli általános iskola tanulóit igencsak elfáradtak. A régebbi telepítésű kádárka és kövidinka sorokban néhol igencsak híjával vannak a tőkék. Az egyik nap 140 gyerek 20 holdas területet járt össze 150 mázsa szőlőért. Nagy Ferenc hetedikes tanuló szorgalmasan kapkodja a fűrtöket, miközben térdén csúszik a sorok között. Hajtani kell, dzsekit szeretne venni a kereseten, az anyu majd kipótolja az árát. Szegi János könnyített a munkáján, nem késsel, hanem metszőollóval csipentti le a vastagabb kocsányokat. Ot is a kereset hajtja, talán most sikerül megvenni az oly régen áhított gördeszkat.

A Radnóti Miklós Gimnázium diákjaival már az iskolában beszélgettünk. A nagyszünetben szívesen mesélnek élményeikről. Ők október első hetében Mórahalmon, Asóthalmon, Pusztamérgesen és Domaszéken szüreteltek.

Martinusz Kinga harmadik b osztályos tanuló úgy számolja, hogy a napi 90–100 forintot sikerült megkeresniük. Úgy kell valahogy a pénz beosztani, hogy a KISZ pénztárába, az osztálypénztárba, a Nemzeti Szín-

ház bélyegre felajánlott özszegeken felül maradjon egy kis ösztöndíjppótlék is. Azert fellángolt néha az egymás közötti ellentét. Ha kevés volt a konténer, 2-3 osztály is használt egyet. A nagy versengésben előfordult, hogy olyanok is bediktálták a teli vödörüket, akik csak felig szedték meg.

Király Mária szintén harmadikos, úgy tudja, hogy novemberben fizetik a bérüket. Lesz legalább a családnak miből megvennie a karácsonyi ajándékot. A buszban és kint a földeken is, amikor szép idő volt, rengeteget tudtak egymással beszélgetni. Ez a szabadság ért a legtöbbit.

Magony Sándor, másodikos kollégista. Nem mindig vitt rendesen uzsonnát, jól esett volna, ha egy kis teát ihat. Akik másfelé voltak szüretelni, azok kaptak. Mégis jobb volt itt, mint hagymát pucolni vagy paprikát szedni. Mert az sem utolsó szempont, hogy filom volt a csemegecsőző.

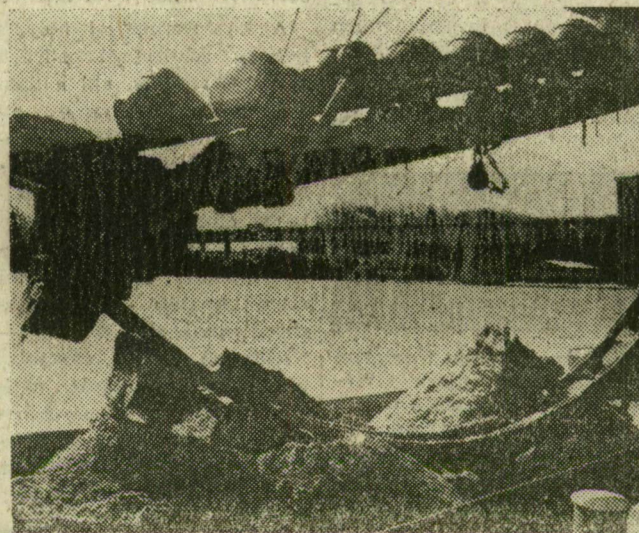
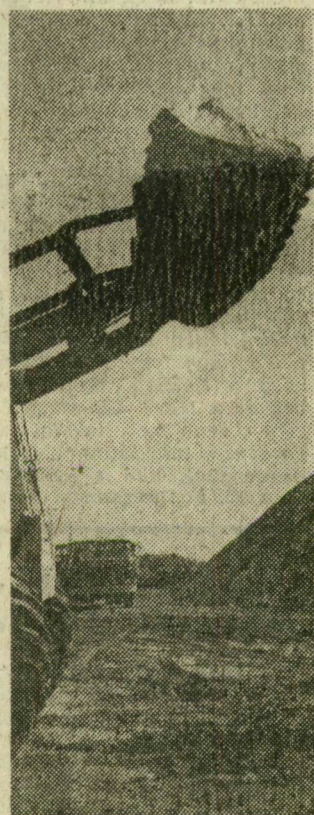
Többen közbeszóltak, hogy azért itt sem ment minden simán. Többször kellett üres ládára várni. A délutáni szabad idő hosszabb volt, mint máskor, nem kellett másnapra készülni. Néme-lyik tanár nem vette volna a lelkére, hogy unatkoz- zanak, a szüret előtti utolsó órák rengeteg leckét fel-

adott. Aki valamilyen pályázatra jelentkezett, az most elkezdhet rá a felkészülést, olvasni is maradt idő.

Orbán Hedvig negyedikes, KISZ-titkár. Tőle tudjuk, nem véletlen, hogy sikerült ezt az időszakot komolyabb gondok nélkül végigdolgozni. Az iskola előzetesen meghívta a gazdaságok vezetőit, és előre tisztázták mindkét fél kívánságait. A díjazásban előre megállapodtak, igyekeztek figyelembe venni a buszok indulásakor, hogy egy osztály tanulói együtt utazhassanak. Ivóviznek, kézmosóviznek, WC-nek kint a munkahelyen mindenütt lenni kellett. Kérésükre a fiúknak sem kellett putortyozni, anyagmozgatási feladatokat ellátni.

Nem biztos, hogy minden gyerek örül és lelkesedik a fizikai munkáért. Egy hetet mindenki kibír, a tananyag mellett nem árt, ha a hétköznapi, pénzkereső életbe is belekóstolhatnak. A tudás ezzel a tapasztalattal teljesebbé válik. Mindenesetre a nagyüzemek évről évre felkeresik az iskolákat, szükségük van a diákok munkájára. Az már jó jel, ha valamelyik iskola ragaszkodik ahhoz, hogy jövőre is ugyanoda mehessen, ahova az idén.

T. Sz. I.

NAGYBAN... Hazánkban nincs eszkimó, FOKÁ-ból is csak egy van. A vállalat — FOKA — dolgozói kavicsot és homokot termelnek ki a folyóból. Hajdani sziklákat tulajdonképpen, és türelmes emberek, mert kivárik az időt, amíg a szikla porrá válik, azaz homokká, hogy aztán segítségével épületet lehessen emelni. Szegeden napi 1200 köbmétert vesznek ki a kotrógépek a folyóból. Munkájukat mutatja be Nagy László képriportja

